

1 MAYIS 1980'E GİDERKEN

İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayı'nda 1 Mayıs ve Parti'nin 5. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen toplantıda yapılan konuşmadan, 26 Nisan 1980.

Bu yıl, bölgemizde politik havanın ısındığı, uzaktan uzağa savaş şimşeklerinin çıktığı; ülke içinde ise, tam bir baskı rejimine doğru gelişmelerin hızlandığı ve sınıf mücadelesinin şiddetlendiği bir ortam içinde 1 Mayıs'a gidiyoruz.

Bölgedeki olumsuz gelişmeler Türkiye'yi ve Türkiye halkını doğrudan ve çok yakından ilgilendirir. Birincisi, egemen bir devletin iç işlerine müdahale, hatta gerekli görülürse silahlı müdahaledir söz konusu olan. Devletlerin bağımsızlığı, egemenliği, içişlerine karışılmaması ise devletlerarası hukukun temel kuralı, ulusal varlığın temel koşuludur. Bizim gibi geri, emperyalizme bağımlı ülkeler emperyalizmin müdahaleleri, hele askeri müdahaleleri karşısında özellikle duyarlı olmak durumundadırlar. Böyle bir müdahale ihtimali, tehlikesi bizim de içinde bulunduğumuz bölgede belirirse elbette bizi daha da yakından ilgilendirir. Bu tür bir müdahale bölgesel veya dünya çapında bir savaşa yol açabilir. Orta Doğu gibi bir bölgede Amerika'nın askeri müdahalesinin aynı düzeyde bir tepki veya tepkilerle karşılaşması olasıdır. Türkiye'nin ulusal çıkarları, halkın çıkarları ise savaşta değil barıştadır. Halkımızı savaşın cana kıymından, acılarından, yıkıntılarından korumak, çocuklarımıza ve gençliğimize bu bakımdan güvenli, aydınlık, barış içinde bir dünya bırakmak hem görevimiz, hem de gönülden dileğimizdir.

Türkiye'nin NATO üyeliğinin ve toprakları üzerindeki Amerikan üslerinin ülkemizi her zaman bölgemizdeki bir savaşa, veya nükleer bir dünya savaşına buluşturması tehlikesi olduğunu yıllardır vurguladık. Bu üyelik ve üsler varolduğu sürece bölgedeki ne sosyalist, ne de Arap ülkelerle iyi ilişkilerin gerektiği gibi gelişmeyeceği, güven ortamının oluşamayacağı üzerinde tekrar tekrar durduk. Şimdi Orta Doğu'daki son gelişmelerle bu olumsuzluklar ön plana çıktı. Amerika Türkiye üzerine, bir AP'li politikacının deyimiyle "dostane" (!) baskı yapıyor. Ayrıca Amerika tüm müttefiklerinden, İran'a karşı aldığı yaptırım önlemlerini desteklemelerini istemiş, aksi halde aradaki ilişkileri değiştireceği tehdidini yapmış bulunuyor. Türkiye'ye İran'a ekonomik ambargo koyması yönünde yaptığı baskı ise gazete manşetinde. (İran'a mal götüren TIR'ların Türkiye'den geçmesine izin verilmemesi İran'ı gerçekten zor duruma düşürebilir. Hükümet asla ABD'nin bu baskısına boyun eğmemelidir.) Amerika hem Türkiye'deki üslerinden kalkacak casus uçaklarıyla Sovyetler Birliği'ni daha yakından gözetlemek, hem de bu üslerini Orta Doğu'da, şimdiki halde İran'a karşı girişeceği askeri operasyonlar için kullanmak istiyor. Türkiye, üslerin NATO amaçları için NATO alanında kullanılması üzerinde ısrar edince de, şimdi, NATO'nun görev alanını genişletmek önerisi gündeme getiriliyor. Emperyalizm pençesine geçirdiği Türkiye'yi hiç salıvermek niyetinde değil.

Buna karşılık AP Hükümeti Amerika'ya ve tümüyle emperyalizme ne karşı çıkmak niyetinde, ne de gücünde. İçine sıkıştığı ekonomik-mali kısıkaç, hükümeti ABD'ye boyun eğmeye iteliyor. Ordunun silah ve araç gereç eksikleri de aynı yönde etki yapıyor. Bundan ötürü, Amerika ile Savunma ve İşbirliği Anlaşması apar topar imzalandı. Bundan ötürü, IMF'nin ağır şartları sessizce kabul edildi ve şimdi bir yıllık değil, üç yıllık bir anlaşma için, yani Türkiye'yi üç yıl IMF'nin demir kontrolü altına sokmak için masaya oturmaya hazırlanıyor. Ve yine bundan ötürü, OECD'de sadaka kutusu dolaştırılıyor.

Mümkün olsa, AP de mirasçısı olduğu Demokrat Parti gibi Türkiye'yi bir küçük Amerika yapmak ister. Ne var ki, böyle isteklere kapılıp kolayca hükümet edebilme günleri çok gerilerde kaldı. AP'li hükümet yetkilileri yine de, 1950'lerde DP'li iktidarın yaptığı ölçüde Amerika'nın isteklerine uyamıyorlar, tam "evet" diyemiyorlar. Parlamentoda muhalefet partilerini hesaba katmanın yanı sıra, asıl, parlamento dışında etkin bir demokratik toplumsal muhalefet var. Uyanık bir kamuoyu, bilinçli ve dövüşken bir işçi sınıfı ve emekçi kitleler, ilerici, sol, sosyalist parti ve kuruluşlar ülke politik yaşamında etkin bir yer tutuyor. Demirel ve iş ortakları bu güçlerin baskısını ense köklerinde duyuyorlar. AP iktidarı ve onun sınıfsal dayanağı büyük burjuvazi üzerinde bu anti-emperyalist baskıyı artırmak, Türkiye'nin emperyalizme tam teslimiyetini önlemek hepimizin yurtseverlik görevimiz, işçi, emekçi halkımıza namus borcumuzdur.

Türkiye için tehlikeler yaratacağı, bölge barışını bozacağı ve dünya barışını tehdit edeceği bir yana, Amerika'nın Orta Doğu'da İran'a, Afganistan'a veya diğer herhangi bir ülkeye askeri saldırısına dünyanın tarihsel gelişmesi ve dünya devrimci hareketi açısından da müsaade etmemek gerekir. Dünyanın gidişi kapitalizmden sosyalizme doğrudur. Bu, insan toplumlarının evriminde nitel bir sıçramanın, yeni bir aşamaya ulaşmanın ifadesidir. Emperyalist kampın lideri Amerika'nın emperyalizmin boyunduruğundan kurtulup ulusal bağımsızlık ve egemenliklerini elde etmek veya güçlendirmek, kalkınıp ilerlemek için savaş ve uğraş veren ülkelere saldırısı tarihsel akışa ters düşen, onu engelleyici bir etmendir. Tarihin çarkı genelinde, geri döndürülemez ama geçici olsa da şurada burada engellenebilir, duraksatılabilir, büyük kayıplar, yıkıntılar, acılar pahasına... Buna fırsat verilmemelidir. Emperyalizmin, gericiliğin İran, Afganistan veya bir başka ülkeye saldırısı veya saldırısı olasılığı karşısında kendi yurdumuz söz konusuymuş gibi duyarlı ve bu ülkelerle dayanışma içinde olmalıyız. Bu proleter enternasyonalizminin bir gereğidir.

Bölgede bunalımlı olan durum ülkemiz için de daha az bunalımlı değildir. Az önce işaret edildiği üzere Türkiye IMF aracılığı ile emperyalizme tam bir ekonomik ve mali teslimiyet yoluna sokulmuştur, burjuvazinin has partisi AP'nin iktidarı tarafından. Dünya Bankası, OECD bu teslimiyeti perçinlemektedirler. Amaç, emperyalizme bağımlı geri Türkiye kapitalizmine bir nefes aldirmek, onu olabildiğince ayakta tutabilmektir. Bu amaçta hem emperyalist dünya kapitalizminin, onun gelişmiş ülkelerinin, hem de azgelişmiş Türkiye'nin emperyalizmle işbirliği eden yerli büyük burjuvazisinin çıkarları vardır. Ya işçi, emekçi halk kitlelerinin? Onların, kıracakları zincirlerinden başka hiçbir şeyleri yoktur.

Fiyatlar serbest bırakılacak, gerçek ücret ve maaşlar dondurulacakmış. IMF'nin

yani emperyalizmin sunduğu reçete, bu. Enflasyon böylece kontrol altına alınacak, durdurulacakmış. Serbest bırakılan fiyatlar -ki serbest bırakıldı da- başını alıp gidecek, dondurulmuş maaş ve ücretlerle veya başkaca sınırlı olan gelirle kitleler bu zirveye çıkmış fiyatlarla satılan malları alamayacak, böylece piyasada talep düşecek, fiyat yükselişleri duracakmış. Halk kitlelerinin zaten yetersiz olan tüketimini daha da kısıtlayarak, düşük yaşam düzeyini daha da düşürerek, en alt gelir düzeyindeki-leri doğrudan açlığa iterek enflasyonu durdurmak, durdurulabilirse eğer! Vergilerin ağır yükünü kitlelerin sırtına bindiren vergi kanunu tasarısı da cabası. Emperyalizmin ve iş ortağı yerli büyük burjuvazinin bunalımdan çıkış reçetesi böylesine hayâsızca halk kitlelerine karşı!

Terör Demirel'in azınlık iktidarında daha da arttı. Terörün ikili amacı olduğu artık her zamankinden daha da açıkça görülüyor. Birisi, yasal baskı ve şiddetle sindirip yıldırıamadıkları, kontrol altına alamadıkları işçi sınıfını, ilerici, sol görüşleri yasadışı terörle kırıp sindirmek, geriletmek. Ama bu da yetmiyor. O zaman, yasal baskı ve şiddeti demirden bir korse gibi topluma giydirip kitleleri, ilerici, sol güçleri tam kontrol altına alarak akıllarınca hizaya getirecek bir rejim değişikliği tezgâhlaniyor, terör buna kılıf hazırlamak için tırmandırılıyor.

Bu rejim değişikliği öneri ve hazırlıklarından artık basında açıkça söz ediliyor, bu hazırlıkları yapanlara ilişkin kimi isimler bile açıklanıyor. Asker-sivil iktidar gibi formüller ortaya atılıyor. Hazırlıklar Anayasa değişikliği üzerinde yoğunlaşıyor. İlle de Cumhurbaşkanı seçimi yöntemi ve sahip olacağı yetkiler üzerinde duruluyor. İstenilen, olağanüstü yetkilerle donatılmış, güçlü bir başkanlık sistemi oluşturmak; böyle yetkilendirilmiş cumhurbaşkanlığını, yani yürütmeyi ön plana çıkarıp parlamentoyu, yani yasamayı arka plana itmek, yetkilerini budayarak etkisizleştirmektir. Bu değişiklik, otoriter bir rejimin gerçekleştirilmesi girişimidir. Cumhurbaşkanlığına kudretli bir kişi de oturtulunca girişim istenildiği gibi sonuçlandırılmış olur. Cumhurbaşkanlığı seçiminin bu nedenle uzatıldığı bile söyleniyor.

Yasamaya karşı yürütmeyi güçlendirme girişimi bundan da ibaret değildir. Genel Kurmay Başkanlığı ile Milli Savunma Bakanlığının ortaklaşa hazırladıkları Buhran ve Savaş Hali Yasa tasarısı politika piyasasına sunuldu. Genel Kurmay Başkanlığının yasanın hazırlayıcısı olması bile dikkat çekici. Savaş halinde yürütmenin kullandığı olağanüstü önlemler “buhran ve savaş öncesi halleri”nde de kullanılabilecek, tasarısı yasalırsa. Fiili bir savaş varolmadığı halde bunalım ve savaş halinin varolduğu hangi ölçütlere göre belirlenecek? Belli değil. Böyle bir halin varlığının ilanı Genel Kurmay Başkanının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun kararıyla olacağına göre, ölçüt, bu kişilerin kendi öznel değerlendirmeleri olacaktır. İşlemi başlatan öneri Genel Kurmay Başkanından geleceği gibi, söz konusu hal ilan edildikten sonra da güvenlik ve demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlama önlemleri konusunda yetki kullanımı Genel Kurmay Başkanına ait olacaktır. Kişi hak ve özgürlükleri iyice kısıtlanabilecek, toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasaklanabilecek, basın ve yayın yaşamına sansür konabilecek, gerekli görüldüğünde “bazı bölgelerdeki halk” boşaltılıp başka yerlere gönderilebilecek, savunma sanayii ile ilişkili işyerlerinde her türlü grev yasaklanacaktır. Meclis'ten geçirilmek istenen bu yasa tasarısının yürütme erkinin sivil hükümetten askeri komutanlığa kaydırılmasını, yürütümün askeri-

leştirilmesini öngördüğü de fazla söze gerek bırakmayacak kadar açıktır.

İş bu kadarla da bitmiyor. Özel Güvenlik Kuvvetlerine ilişkin bir başka yasa tasarısıyla, özel sektörün kendini terörizme karşı koruma gerekçesiyle askersel örgüt kurup silahlanması öngörülüyor. Patronlar işçilere karşı artık açıkça silahlı baskı da kullanabilecek. Öngörülen özel güvenlik örgütlerinin, dıştan gelecek terörist saldırılardan çok, asıl, direnen veya grev yapan, işyerinin disiplinini bozduğu iddia edilen işçilere karşı işleyeceği kuşkusuzdur. Bir başka ilginç -ve vahim- nokta, tüm sivil amirlerin, valilerin, kaymakamların ve işletme amirlerinin bu yasa ile askersel yetkilere sahip olacakları, bu yetkileri kullanacaklarıdır. Bu, tüm toplumun askerselleştirilmesinden başka bir şey olmayacaktır. Bir kelime ile, korkunç!

Bu yasa tasarılarına koşut olarak DGM'lerin de yeniden kurulması isteniyor ve MGK'nun son toplantısında bu istem dile getiriliyor. Basında, Ordunun Anayasa değişikliklerine de taraftar olduğu belirtiliyor. Öte yandan Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu Genel Kurulu raporunda, işçi taleplerinin dizginlenmesi, ücretlerin dondurulması, belli süreyi aşan grevlerin durdurulması gibi önlemler ileri sürülüyor, işçi sınıfının demokratik, ekonomik haklarına karşı açık tutum alınıyor. Burjuvazi işçi sınıfıyla kozlarını paylaşmak için günün koşullarını elverişli buluyor.

Öyle anlaşıyor ki, 27 Mayıs'taki gibi orduyu doğrudan iktidar olmaya yöneltmeden veya 12 Mart'taki gibi yüksek komutanların bir muhtırasıyla hükümeti düşürüp, yerine, uygun görülen bir yenisini getirmeden, ordu, sivil yönetimin içine sokulmak, onun kabuğu içinde etkin kılınmak, devletin temel işlevi olan baskı ve kontrol etme işlevi ona devredilmek isteniyor; bu yönde formüller aranıyor ve bulunuyor. Böylece ordu, askersel bir darbe veya müdahale hareketinde bulunmuş olmayacak, her şey sivil yönetim sekteye uğratılmadan, onun yöntemlerine uygun biçimde yapılacak, bir yumuşak inişle rejim değişikliği gerçekleştirilecek. Bu durum, açık bir askeri darbe veya müdahale olmaması, Batılıların, özellikle de sosyal demokratlarının demokrasi aşkını da tedirgin etmeyecek, AET ülkelerinin ilişkileri kesmesi gibi olumsuz gelişmelere yol açmayacaktır. Egemen güçler düzeyinde tüm taraflar memnun: "hür dünya" memnun, "vatanperver işverenlerimiz" memnun, asker-sivil üst yöneticiler memnun olacaklardır.

Emperyalizmle yerli büyük sermaye sarmaş dolaş olacak, politikacılarının yüzünde güller açacaktır!

Pek de o kadar değil aslında. Emperyalisti, yerlisi olsun, tekelci büyük sermaye derinden derine işçi sınıfının gücünü bilmekte, hissetmektedirler. Tedirgindirler. Tarih olayları, Tekel direnişi, Tekstil ve MESS grevleri işçi sınıfı mücadelesinin yükseliş döneminde olduğunu göstermiştir. Bir kodaman sermayeci MESS grevlerine ilişkin olarak, sorun ücret, para sorunu değil, o halledilir. İşverenden işletmenin sevk ve idaresi alınmak isteniyor, yönetime girilmek isteniyor, diye Tercüman'da yakınıyordu. Anlaşmazlığın düğüm noktası bu ise, çok ilginç ve önemlidir.

Bu dış ve iç koşullar içinde 1 Mayıs'a gidiyoruz. 1 Mayıs, işçi sınıfının ulusal ve enternasyonal birlik, dayanışma, mücadele günü olarak tanımlanır. Bu tanımlama 1980 Türkiye işçi sınıfı için özellikle geçerlidir. İşçi sınıfımızın önünde çetin, çetin olduğu kadar onurlu görev ve sınavlar var. Bu görev ve sınavlarda işçi sınıfımız yalnız değil. Tüm yurtseverler; demokratlar, ilericiler, sollar, bilimsel sosyalistler em-

peryalizme ve faşizme karşı mücadelede benzer görev ve sınavlarla karşı karşıya.

Yıllardır Türkiye'nin sol hareketinin gündeminde olan emperyalizme ve faşizme karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini yığinsallaştırmak, yükseltmek sorunu her zamankinden daha güncel ve ivedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Emperyalizm Orta Doğu'da Türkiye'yi maşa olarak kullanmakta sabırsızlanıyor, acelesi var. Bu acelesiyle de Türkiye üzerine bastırıyor. Faşizm, sivil görünümlü veya değil; demokratik hak ve özgürlükleri askıya alan bir baskıcı rejim olasılığı kapıya gelmiş, dayanmıştır. Eşiği ha geçti, ha geçecek. Tüm demokratik, ilerici, sol güçlerin toparlanması, ortak bir platform üzerinde iş ve eylem birliği için örgütlenmesi daha da güncellik ve ivedilik kazandı. Emperyalizme, faşizme, şovenizme ve onların ekonomik dayanağı tekellere ve büyük sermayeye karşı mücadele, bu habis güçlerin ilerleyişini durdurmak üzere kararlı, özverili, yığıtçe mücadele tüm demokratların, ilericilerin, sol ve bilimsel sosyalistlerin; kısaca, tüm yurtseverlerin, hepimizin, ihmal edilmez görevidir. Emperyalizmi ve faşizmi durduracak biricik güç örgütlü kitlesel direniş ve mücadeledir.

Bu mücadelenin öncü gücü, motor gücü, temel gücü işçi sınıfıdır, onun örgütlü politik hareketidir. İşçi sınıfı, politik hareketinin birliği sağlandığı zaman bu görev daha güçlü, daha yetkin bir biçimde yerine getirilebilir. En geniş anlamıyla demokratik güçlerin tümünü mücadele platformuna toplamakta daha güçlü bir çekim merkezi olur. İşçi sınıfının politik hareketinin birliği, tekleşmesi, bütününde demokrasi mücadelesini de güçlendirir. Türkiye işçi sınıfımızın politik hareketinin tekleşmesi de gündemdedir. İlk sırada yer almıştır.

Türkiye İşçi Partisi bu çok ciddi görevlerden kendi payına düşenin bilincindedir. Türkiye İşçi Partisi işçi sınıfımızın en azından altmış yıldır sürüp gelen politik hareketinin günümüz koşullarında örgütlenişidir, yürütülüştür. 1960'lı yılların başlarında, işçi sınıfının kendi haline terkedilmiş politik hareketini Türkiye İşçi Partisi örgütleyip işlerliğe soktu, parti ile işçi sınıfı arasında organik bağlar kurdu ve Partiyi bilimsel sosyalistleştirme çizgisi üzerinde olabildiğince geliştirdi. Eksikleri, kusurları, hatta yanlışları her ne olursa olsun, bu önemli işleri, bu gelişmeyi Türkiye'de ilk defa Türkiye İşçi Partisi başardı. Türkiye tarihinin en demokratik dönemi olan 1961-71 döneminin demokratikleşme süreç ve mücadelesine Türkiye İşçi Partisi damgasını bastı.

1 Mayıs 1975'te Türkiye İşçi Partisi bilimsel sosyalist bir parti olarak kuruldu. O günden bugüne bu niteliğini daha da geliştirdi ve geliştirecek. Türkiye İşçi Partisi'nin 1962'den bu yana en belirgin niteliklerinden biri de işçi sınıfımızın politik hareketinin burjuvaziden bağımsızlığını ve öncülük etme işlevini büyük bir tutarlılık, titizlik ve açıklıkla korumuş ve savunmuş olmasıdır. Hâlâ da öyledir. Geçmişte ve bugün, işçi sınıfı hareketini burjuvazinin kuyruğuna takma, burjuvazi ile uzlaşma ve ona teslimiyet eğilimlerine, politikasına, hareketlerine karşı ödün vermez, ısrarlı bir mücadele vermiştir ve vermektedir.

Şimdi işçi sınıfının politik hareketinin birliği, tekleşmesi sorununu ciddiyetle ele almakta, bunun gerektirdiği sorumlulukta hareket etmektedir. Burada sorun, birleşme sonucu ortaya çıkacak tek partinin, Türkiye'nin somut koşullarının bilimsel sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi açısından somut tahliline dayanan bir

programa, bir politik stratejiye sahip olması ve ideolojik, politik ve örgütsel alanlarda bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğinin ilkelerinden hiçbir ödün vermemesidir.

Geniş yelpazeli demokratik güçlerin örgütlü birleşik mücadelesinin başarıya ulaşabilmesinde de belirleyici etmen, bu harekette işçi sınıfının politik hareketinin -partisinin- öncülüğü, yönlendiriciliğidir. Bu açıdan da işçi sınıfının politik hareketinin birliği, tekleşmesi, yaşamsal önem taşımaktadır.

1 Mayıs'ta Türkiye İşçi Partisi'nin beşinci yıldönümünü de kutluyoruz. Parti, geçirdiği deneyimlerin zengin kazanımlarıyla da güçlenmiş ve sorumluluklarının tam bilincinde olarak görev başındadır.

1 Mayıs Türkiye'de genel anlamı ve öneminin yanı sıra, daha özel bir anlam ve önem de kazanmıştır. 1 Mayıs dünya işçi sınıfı hareketinin birlik, dayanışma ve mücadele günü ve bugünün kutlanması Türkiye'de burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki sınıf mücadelesinin odaklaşıp sembolleştiği gün ve olay haline gelmiştir. Bu odaklaşma ve sembolleşme de 1 Mayıs törenlerinin özellikle İstanbul'da, Taksim'de yapılmasına ilişkindir. Burjuvazi ve politikacıları sanki kendileri için bir yaşamölüm sunuşuymuş gibi 1 Mayıs'ın İstanbul'da, Taksim'de kutlanmasına asla ve asla müsaade etmek istememektedirler. Bu odaklaşma ve sembolleşme olgusunu iyi anlamış oldukları anlaşıyor.

Ne yapsalar, gün gelecek Taksim meydanının resmi adı 1 Mayıs Alanı olacak ve 1 Mayıs o alanda coşkuyla kutlanacak. O güne kadar da, 1 Mayıs'ı kutlama mücadelesi sürecektir. Bu 1980 ilkbaharında işçi sınıfı hareketleri bir yükseliş dönemine girmiş bulunuyor. 1 Mayıs kutlamalarıyla birlikte hem işçi sınıfı hareketinin, hem geniş yelpazeli demokratik güçlerin iş ve eylem birliği hareketinin yeni bir ivme kazanması, daha üst noktalara yükselmesi beklenir ve gerekir. Önümüzdeki mücadeleler çetin. Ama çetin mücadeleler, eğer dayanması biliniyorsa, insanları ve hareketi geliştirir, sağlamlaştırır, çelikleştirir.

Bu sarsılmaz inançla 1 Mayıs'ı karşılıyoruz. Mücadelenin ateşinde 1 Mayıs hepimize kutlu olsun!

Yurt ve Dünya, Sayı 20, 1 Mart 1980